Tečaj XIV. **NOVICE** List 14.

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v saboto 16. februarija 1856.

Cepljenje marúna ali kostanja v Liburnii (na Istrijanskem *).

Marún se cepi za lub na precej debelih kostanjevih steblicih ali pa tudi na mladih kostanjih po vejah, kadar počne mezga za-nj prihajati.

Ko se steblice ali veja čisto odžaga, se še z ojstrim nožem prav gladko poverhi poreže dobro gledé, da se lub ne razkroji.

Na to se vzame plošnjato-ošpičen klinček terdega lesa, se zabode kaka dva persta globoko za lub, marúnov cepič pa se zareže dobra dva persta nad odlomom do blizo steržena, da se mu naredí sedlo; potlej se ravno in gladko čez steržén na klinček do konca poreže, na drugi strani pa se samo mertvi lub z ojstrim perorezom **), to je, peresnikom ali nožem, s kterim se peresa režejo, posname na krajih gori do sedla, na herbtu se pa malo niže pustí, ker stebličev lub včasih poči, da ne pride vosek na živi cepičev lub.

Mertvi cepičev lub je treba zato porezati, da se more divjakova mezga v cepič vzdigavati.

Za tem potegnivši oni klinček izzad luba se cepič terdo za-nj vtakne, da njegova zarezica čisto na steblice sede.

Z drugim cepičem se na drugi strani ravno tako storí, pa dobro naj se pazi, da okoli cepičev za lubom nič votlega ne ostane.

Potlej se po verhu in na strani, ako je lub počil, s cepnim voskom vse prav dobro zamaže in se pritisne na to ilovce ali mahú; potem vzemi kako debelo perteno ali volnato cunjo, ki se od obéh straní toliko zastriže, da prideta cepiča v zastrižka; se položí na mah ali ilovco, kraji se pa doli zavijejo po steblu, ki se pri verhu okoli cepičev naj raje z ličjem lepo poveže, da ga sonce ne posuší.

Ko počnejo mladike rasti, je treba k steblu kakošnih vej privezati, da veter cepičev ne odkrehne. J. V.

*) V 6. listu „Novíc“ leta 1854 je častiti gosp. J. V. popisal liburniški (istrijanski) marún in nam takrat tudi cepičev poslal. Kako so se po Krajnskem razdeljeni cepiči obnesli, ne vemo, ker ni nobeden onih gospodov kmetijski družbi od tega kaj vediti dal. Prosimo lepo za naznanila tacih skušinj. Vred.

**) Réz je v Liburnii občno „Taschenmesser“. Pís.

Priporočilo koroških tepk.

Tepke (Mostbirnen), ki jih imajo na Koroškem in posebno v lavantinski dolini, so veliko bolje od naših krajnskih ali štajarskih, zato, ker

1) hitreje rastejo in tedaj tudi pred sad donašajo;

2) drevó ni tako košato, tedaj se zamorejo brez škode tudi okoli njiv zasaditi;

3) se ne zmehčajo, tedaj dajejo čist mošt (tepkovec);

4) so tako puste, da tudi na poti so varne tatinstva;

5) so debeleje od druzih.

V lavantinski dolini napravljajo tako dober tepkovec, da se komaj loči od vinskega mošta, pa imajo tepke tudi zasajene po vsih potih, celó po senožetih in poleg njiv. Kdor ne verjame, naj gré gledat ali naj vpraša ondotne gospodarje in povedali mu bojo, da jim ne delajo tiste škode, ktere se bojé taki kmetovavci, ki o tem nimajo nobenih skušinj *).

Koliko imajo oljnate semena olja v sebi?

Če bi vse olje, ki ga imajo oljnate semena v sebi, iz njih izprešati môgli, bi ga v 100 funtih semena dobili

iz konopelj	25 funtov	iz maka	40—50 funtov
iz lešnjikov	48 „	iz retkve	40—50 „
iz buč	20 „	iz oljke	38—45 „
iz lanú	22 „	iz ogeršice	33—39 „
iz rička	30 „	iz sončnic	40 „

Po tem se lahko presoditi dá vrednost oljnatih sadežev, ako gledamo na njih oljčnost. Vidimo pa iz tega tudi, da v poslednjem listu pohvaljeni riček res hvalo zasluži.

Gospodarske drobtinčice.

(Turšica namestnica kave.) Med vsimi namestniki kave (kofeta) ji je turšica naj bolj podobna. Če se turšica speče, zmelje in je trikrat več za enmalo več vode skuha, se napravi kava, ktera je sama po sebi (černa) ali pa mlečna prav dobra, čeravno razločna od kave. Túršična kava je enmalo gostejša od navadne, pa to ji nič ne škoduje, saj tudi Turki, ki kavo še bolj poznajo in obrajtajo kakor mi, le gosto pijejo. Ker turšična kava ne zgreje človeka tako kakor prava kava, je tudi zdravju tečna zlasti bolj občutljivim ljudem in otrokom. Kdor pa le ne more slovesa dati arabski kavi, naj jo meša napol in imel bo prav prijetno in tečno pijačo.

Komur se ta reč malenkost zdí, naj le pomisli, koliko bi se dnarja prihranilo, ker sedaj že vse kavo pije. Naše cesarstvo potrebuje na leto več kot 22 milijonov funtov kave — koliko dnarja gré v ptuje dežele! Saj polovica bi se ga lahko prihranilo in po vsem tem bi ravno tako dobro kavo pili.

(Kako so nekdaj kaznovali ljudí, ki so vino mešali in blodili). V sredi 15. stoletja so v Koloni (Köln) na Rajnu takošno poblojeno vino v reko Rajn zlivali, sodce sožigali, blodnike na terlico postavljali, na vrat in lica jim znamnja vžigali, do nagega jih slekovali, s šibami jih po mestu gnali in jih za vselej iz mesta zapodili. — Koliko bi imeli dan današnji opraviti, če bi z blodniki tako ravnali!

(Vremenski prerok iz dunajske okolice) prerokuje za letošnjo zimo še veliko skokov od mraza do južnega vremena in od južnega vremena spet do mraza, spomlad pa lepo in poletje vroče.

(Zalogo mnogoterih kmetijskih orodij in mašin) bo napravil slavnï vodja ogersko-altenburške kmetijske učilnice, dr. Pabst, v ogerskem Altenburgu (Ung. Altenburg). Vse poterjene orodja in mašine se bojo tù na prodaj dobivale; da se bo dobro blago dobivalo, nam je ime vodjevo gotov porok.

*) Pač prav bi bilo, da bi prav veliko cepičev ali pa drevesic iz imenovane blagoslovjene dolíne zasadili tudi v naše kraje, ker take tepke navadnemu gospodarstvu bolj zaležejo kakor marsiktera druga žlahna hruška. Vred.

Natoroznanstvo in ljudska omika.

Še eno pismo.

Prav lepo je popisal gosp. Šubic iz Dunaja potrebo natoroznanskih vednost za ljudstvo, da se reši iz stoternih vraž, v ktere je v svojo veliko škodo še dan današnji zelo zelo zakopano. Kdor ne stavi luči pod mernik, je pač z veseljem prebiral omenjenih 6 pisem, ki prav po domače razlagajo to reč.

Poterditi resnico gosp. Šubicovih besed: „da so prave natoroznanske vednosti ljudstvom silno potrebne“, podam tù „Novícam“ celo mavho abotnih vraž, ki jih je med ljudstvom nabral pisatelj tistih bukev, ki se imenujejo v slovenskem jeziku „kmetam sa potrebo inu pomozh“. Bile so natisnjene pred 67 leti. Kdor pa med ljudstvom in z ljudstvom živí, očí ima in vidi, ušesa ima in sliši, in pa pošteno resnici dajè kar resnici gré, mi bo poterdil, da je že precej podučenih ljudí med prostim ljudstvom, ki imajo boljše zapopadke v natoroznanstvu in ne verjamejo abotnih vraž, — al sila sila veliko jih je še dan današnji ravno tako nevednih kakor so bili predniki njih v preteklem stoletji, — in to je živ dokaz, kako potrebno je, da se ljudstvo omika tudi po natoroznanstvu. Ako govorim tù pa od prostega ljudstva, naj nihče ne misli, da govorim le od kmetov; po suknji ne delam jez nikdar razločka: naj bo jopeč ali suknja, — tudi potem ne: ali kdor stanuje na kmetih ali v mestu; saj vém kako vražen je tudi marsikak „purgar z visokim klobukom in padolgo suknjo“.

Vernimo se pa sedaj nazaj k našim bukvam, v kterih nahajamo pod napisom

norčave mavhe

tole zapisano. Neki gospod je imel pametnega hlapca, ki je znal brati in pisati. Pobiral je pridno vse odrezke papirja, ki jih je njegov gospod odrezoval, ko je pisma zavijal; na te listke je pametni hlapec zapisoval misli, pregovore in navade, od kterih ni mogel nobenega pravega „grunta“ najti in ki so se mu prav norčave in abotne zdéle. Tako napisane listke je je skup v mavho metal, ktero je zatega voljo „norčavo mavho“ imenoval.

Vzemimo perišče teh listkov iz mavhe in berimo jih za kratek čas, da vidimo, kako pametni Denkovec zasmehuje neumne vraže. Posluh!

„Kadar tvojega soseda hiša gorí, ne, da bi ti po svoji hiši spravljal, ampak daj le ogenj zagovarjati. Tudi ni treba gasiti, daj le ogenj zagovarjati. Kugel za ogenj kupi od ciganov, so tudi dobre. Kjer kak cigan pokopan leží, ni treba gasivnice — dokler ne gorí!“

„Kadar ponoči slišiš človeka na pomagaje klicati, nikar vùnkaj ne hodi, utegnil bi strah biti in te pobasati, — čeravno je strah v sredi votel, okoli kraja ga pa nič ni!“

„Če ti je pinovka zacoprana, da se noče vmèsti, vtakni le nov zbrušen nož v prag ali razbeljeno železno kozico pod dimnik podstavi, in copernija bo nehala, zakaj na tako vižo bo copernica nabodena ali spečena in zavolj bolečine bo copernijo nazaj vzela — ali saj ti nož iz praga ali kozíco spod dimnika!“

„Če imaš gljivo na vratu, se vstopi z obrazom proti mescu, vzemi kamen, kteri pred tabo leží, ga pritisni trikrat na gljivo ter ga ritinsko čez glavo zalučaj. Stori to trikrat zapored v tem času, kadar mesec naraša — tako ostane mesec na nebu in gljiva na vratu!“

„Če se vrežeš ali ubodeš, nož ali šivanko s salom pomaži, ga s capo obeži in na hladen kraj položi, rano pa s suho cunjo zaveži — tako se ti bo sama zacelila, ako jo čedno deržiš!“

„Da se ti ne zacopra, je dobro, kakošno oblačilo od kakega obešenega imeti; tudi bodo konji debeli, kadar se s tako capo brišejo — in se jim dosti merve in ovsa dajè!“

„Kadar krava poverže, pojdi ritinsko v hlev ter reci „herbet noter, nesreča vùnkaj“ — in tako si ti gotovo noter!“

„Na pustni večer ne prédi, sicer prédeš zgolj klobase; ne šivaj, da kokošne merdanje ne zašiješ; žena ali dekla naj na mizi plešete in ritinsko doli skočite; tako dobiš visok lan in dolgo predivo — če visok zraste!“

„Kadar lan seješ, vzemi dolg žakelj in seme prav dolgo va-nj vsipaj in ga potem spet prav dolgo izsipaj; tako bo tudi lan dolg — če je seme dobro in vreme za to!“

„Če ti kdo kaj ukrade, pojdi k modremu možu ali k pametni ženi ter vtisni jima petico v roko; tako boš zvedil — da si dosti neumen!“

„Merzlice se znebiti, vzemi pest solí, pojdi prav tiho in na perstih h potoku in sej sol tje proti vodi doli rekoč: „jez sejem to seme za božje ime, in kadar bo to seme kalilo, bo tudi moja merzlica se vernila“. To gotovo pomaga, če merzlica sama po sebi jenja!“

„Bradovice odpraviti, vzemi en klinec in toliko zaréz va-nj nareži, kolikor bradovic imaš; ta klinec potem komu skrivaj v žep vtakni — tako ima on klinec, ti pa bradovice!“

„Če si póčen, ne hodi h dohtarju ali k padarju, vzemi le jajce in ga spij, v lupino se pa ošči: dêni potem jajce v mošnjo in jo v dimnik obesi — in mošnja bo gotovo okajena!“

„Ima krava plavo mleko ali če premalo molze, ne verjemi, da je nesnaga tega kriva ali da krava premalo klaje dobiva, le narejeno (zacoprano) ji je. Daj, da se oščí v čepino pa tako, da ne kapljica memo ne uíde, potem mešaj scanje s prav staro metljo, in potem čepino in metljo v zlodjevem imenu v ogenj verzi — in metlja bo zgorela!“

„Ali vzemi meh in daj, da se ti krava va-nj oščí, potem otepi meh dobro s ternovo šibo, — tako bo copernica tepena — ali pa saj meh!“

„Gosence iz repe ali zelja pregnati, vzemi 9 gosenc od vsacega vogla zelnika ter jih v dimnik obesi; vidil boš, da — si jih 36 pregnal!“

„Kadar gospodar umerje, se morajo vsi panjovi v čbelnjaku in vsi sodci v kleti premakniti — sicer ostanejo kakor stojé ali ležé!“

„Gre nevesti dež na krancelj, bojo novi zakonski bogati — če pridno delajo in varčno živé!“

„Otrokom pred 7 leti las ne striži, sicer jim pamet odstrižeš — ktera v laséh tičí!“

„Ne sej zelja na večer, kadar čednik krave domú žene, sicer ti bode repa rastla — če namesto zelja repo seješ“.

„Povsod naredi tri križe, potem ti ni treba veliko misliti, kako imaš kaj narediti, — če ti spodletí, kar si počel, so križi tega krivi!“

„Na zibelko se mora noga môre narediti, sicer pride môra pa otroke tlači ali izsesá — čeravno môre ni!“

„Kadar se merlič z enim očesom posmehuje ali obličje mehko obderží, pride po enega iz tiste hiše — preden 50 let preteče!“

„Kadar noče živina jesti, položi roki nakrižem čez-njo in ju tako od glave po herbtu čez rep potegni rekoč: „če si zacoprana od konca do konca, te pogladim tudi od konca do konca“, tako bo spet jedla — kakor hitro bo lačna!“

Te pa še druge vraže je imel Denkovec v svoji mavhi na listkih zapisane, ki so neumne pa včasih brez škode, mnogokrat pa zelo škodljive, in včasih tudi pregrešne, ker se božje ime pritikuje takim abotam.

Ogled po kranjskem Gorenskem.

Pot od Ljubljane do Belepečí (Weissenfels).

(Dalje.)

Lep in veličasten je razgled, ki se nam odprè konec sorškega polja — na Gaštaji, in se posveti na visokem in stermem obrežji Save in Kokre v celi svoji lepoti staro,

terdnjavi enako mesto Kranj. Mislim, da ga ni popotnika, kteri ima čutljivo serce za naravske lepote, da bi tù stermenja in občudevanja ne obstal! Černi gotiški stolp velike cerkve se ravno iz srede mesta dviguje in kakor ponosen vladar gleda na-nj in na lepo okrajno. Sem od vélike cerkve, verh stermega obrežja in ravno nad mestom stojí véliko poslopje, grad, v domačem jeziku sploh le tako, v nemškem pa „Kieselstein“ imenovano, ki že skoz več stoletij (sozidano leta 1262 od Henrika II. grofa ortenburškega) gleda iz stermega sedeža doli na mogočno Savo. Od grada doli se vidi druga cerkev, roženkranska, in v koncu mesta, ravno nad iztokom Kokre v Savo, tretja v „Pungratu“.—Kranj je, kakor sem že zgoraj rekel, silno staro mesto; verjetno je, da stari Santikum Rimljanov je bil sedanji Kranj. Zavarovan proti izhodu že po naravni legi na dveh straneh z derečim valovjem in stermimi obrežji je poznejše bil od starih vladarjev in vojvodov kranjske zemlje v stanovanje odbran. Tako je nek stanoval tù leta 989 Valtilo, drugi vojvoda kranjski; tudi poznejši spisi od leta 1011, 1021, 1112 pripovedujejo od tù stanovajočih vladarjev, ki so se mejni grofi imenovali. Leta 1140 je bil Engelbert IX. (eni pravijo III.) mejni grof kranjski, ki je umerl okoli leta 1143. Tako so bili še drugi: Henrik okoli leta 1200, Meinard okoli leta 1248 in 1849 itd., ki so tù svoj sedež imeli. Vse to nam svedoči, da je bil Kranj kdaj imenitno mesto.

Al še vedno smo takraj Kranja; hitimo toraj naprej. Na Gaštaji se združi z veliko cesto stranska škofjološka, pa farno vas Šmartno na levo pustivši nas pelje ona po dolgem klancu navzdol poleg znožja šmartenskega polja in šmarjetne gore, ter na desno čez dolgi most, kterega prestopivši se znajdemo v predmestji Kranja „Podmestom“, od kodar peljata v mesto: stranska zlo sterma pot na desno memo roženkranske cerkve, vélika cesta pa tudi dosti sterma na levo ali v mesto na desno, ali pa na levo proti Naklem.

Kranj pa ni le staro, ampak tudi prijazno mestice. Huda požara od leta 1668 in 1811 sta, akoravno po poti nesreče in žalosti, vendar brez dvombe k olíki mesta dosti pripomogla. Le od kokriške straní kaže Kranj še zmiraj neprijetno papovo nogo. — Vélika cerkev nam kaže šego starih nemških ali gotiških stavb, in sedanji dekan, visokočastiti gosp. Kos, jo bodo v kratkem postavili v taki stan in umetni gotiški lišp, kakoršni se menda tudi zvunaj Kranjskega malokje vidi. Nove orglje in oltarji, v gotiški šegi izdelani, so nam porok tega. Druge dve cerkvi, kakor tudi kapelica na pokopališču, na kterem v prezgodnem grobu počiva naš neumerli pesnik Prešern, so manji in saj, kar je meni znano, brez posebnosti.

Prebivavci tega mesta so pridni in se pečajo s kupčijo in obertnijo. Belci in sita sta dva nar bogatejša zaslužka Kranjcov in Stražiščarjev; občenje te tergovine se more šteti na kakih 120.000 gold. na leto. Posebno živi so v Kranji pondeljki, ki so navadni teržni dnevi, in pa letni sejmi, kjer se po navadi neverjetno veliko ljudí snide; žitna kupčija je tù posebno velika in obilniša na drobno kot v Ljubljani. Je pa tudi lega tega mesta taka, kakor, razun Ljubljane, nobenega mesta na Kranjskem in vsa pripravna za ljudske sejme, ker tù sem peljejo ceste: od Ljubljane nam znana vélika, kakor tudi stranska pod Šmarno goro in čez Smljednik, od Loke, od Kamnika, iz Koroškega skoz Kokro, od Ljubelja doli skozi Teržič, od Beljaka in Radoljce; pa še drugih stranskih potov je dosti. Da se tù, kakor v oserčji tako zlo obljudenega kraja, tudi znajde sedež raznih c. k. vradnij, mi menda ni treba navedovati. — Toliko sem povedal memogredé od Kranja in se pomudil enmalo dalje — pa saj se na poštnih postajah človek rad nekoliko oddahne, toraj tudi meni tega nihče zameril ne bo.

Prekoračili smo tedaj pervo pošto od Ljubljane v Kranj, podajmo se zdaj proti drugi: v Otok.

Po ravnem, precej odpertem polji nas pelja cesta od Kranja proti vasi „Naklo“, kamor se dospè v pičli uri. Vedno nas spremlja še na desno tam rajda sivih gorá in visoki Storžec dviguje glavo pod oblake, kakor bi podperal nebeški obok; na levo nam prijazno kima iz precej visocega homca cerkev sv. Jošta, tam naprej gori pa se privije sem okrog iz selške doline Radgoška gora, ki nosi na temenu svojem znani velki gojzd Jelovico.

Kmali nad Naklom gori se loči vélika cesta v dva stremena; desni pelje memo sv. Križa v Teržič in naprej čez Ljubelj, levi pa po dolini naprej skoz gornjo Gorensko in čez Koren v Beljak.

Ločimo se za ene trenutke na razpotji od ceste, po kteri smo se namenili potovati in podajmo se v 2 uri od tod oddaljeni Teržič. To mestice, ki leží ob reki Bistrici, je sicer kakor vsi fužinski kraji od hribov obdano, drugač pa je dosti lično in prijazno. Prebivavci so kaj pridni tergovci (odtod menda Teržič, teržiti) in obertniki, ki kupčujejo skoraj po celi Europi. Jeklo, kose in druga železnina, usnje vsake baže, barvarije, pleteniški in čevljarski izdelki se izdelujejo tù z nar večjo marljivostjo, tako da se Teržič sme zastran raznih in obširnih fabrik pervo obertnijsko mesto na Kranjskem imenovati. Mestíce je, kakor sem že povedal, tudi samo na sebi prav lično in prijazno. Imenitno zastran svoje obertnije že ob času Valvazorja je spadalo takrat, kar ga je bilo na levo ceste, v pol ure od tod oddaljeni podgrad stari „Gutenberg“— ki pa že leží kakih 300 ali še več let v razvaljinah, desna stran pa je bila podložna teržiškemu gradu „Neuhaus“, ki stojí na homcu nad mestom in ki je bil poprejšne leta s fužinami vred nekoliko let posestvo slavnega maršala Radecki-ga, kteri gospod zastran svoje vljudnosti pri Teržičanih še zdaj živí v blagem spominu. Tudi tukajšna cerkev, delo novejših časov, je lepa, le enmalo preozka. (Dalje sledí.)

Novičar iz austrijanskih krajev.

Iz Grada blejskega 12. febr. — Kogar skerbí, da bi ga ne vjeli in ne zaperli, beží in se skerbno skriva. Blizo mest ni ravno varno; dolgo časa se ne more prikrivati, le prehitro ga kdo ovoha. Posebno če pisma okrog gredó, marljivo po njem poprašujejo in ga po imenu in podobi popišejo, je treba se vmakniti in v kak samoten hrib se vkrasti. — Tako so menda tudi ptički letos naredili. Blizo Ljubljane je preveč zanjk, premalo hrane in pregosta megla za vesele pevčice; še bolj so se pa bati jeli, ko niso le ljubljanski časniki tako silno po njih popraševali, temuč tudi dunajski „Volksfreund“ kranjskih ptičkov iskali. Kaj pač je bilo sirotam početi? V naše hribe in gore so jo pripihali in nam prav prijeten čas delajo. Ko je pervi sneg v adventu padel, so priletele cele trume bernož, sternadov šinkovcov; senice so po sili na oknih živeža stikovale, za vsakim germom je tašica skakljala, kalini so pa prav pridno jesenovo seme obirali. Celo zimo so nam zvesti ostali, in celó, kar se vsim čudno zdí, dvoje postovk je prezimilo v skali pod visokim blejskim gradom. Enmalo klaverno ste se deržale, ko je zima hujše prihajala, zapustile pa nas niste. Verh oreha sem ju vidil večkrat sedeti, kmalo je ena, kmalo druga zletela po nepremišljeno miško, ki jo je sonce iz luknice privabilo.

Bila je pa tudi zima pri nas taka, da niso imeli ptički vzroka nas zapustiti. V jeseni na sv. Katarine dan sem šopek cvetlečih jagod in pa svedercov (Frühlings-Enzian), kteri od 21. januarja spet cvetejo, pod skalo grada nabral; tudi kače so takrat še okrog se plazile in sončile. Padel je sicer majhen sneg perve dní decembra in na sv. Tomaža dan je mraz nar višjo stopnjo — 17° R. na prostem polji dosegel; topleje pa je bilo okrog jezera. Po jasnih nočéh so sledili lepi sončni dnevi, tako, da so stermine v treh dnéh kopne bile; vse mergolelo je po njih ptičkov. Led se je na jezeru trikrat napravil pa trikrat zginil. Pervič smo se ob novem letu, drugič 17. dan januarja dersati zamogli, na tretji led, 30. januarja si pa nismo upali Popraševal sem

stare može, pa nobeden trikrat v eni zimi ledú na jezeru ne pomni, — vedó, da celo zimo prav nič ni zamerznilo, vedó, da so tudi križev teden s procesijo na jezero k Materi Božji po ledu šli, — al da bi se bil led napravil in zginil, se spet naredil in spet stajal in tako v tretje: kaj tacega tudi starčki pri 80 letih ne pomnijo. Mnogo cvetlic se je razsulo, in popje drevja nam, če tako ostane kakor danes (opoldne 21° gorkote po R.), še ta teden cvetje obeta. Lepi večkrat prav topli dnevi, tihi gojzdje, prijetno germovje, mir pred pregostimi zanjkami in pred strahom kletke: vse to je ptičkom prijetno pribežališče, — nimajo druzega posebnega sovražnika, kakor od stvarnika njim odločenega jastroba.

Še so tedaj ptički na Krajnskem, toda modri begovčki so se po bolj varnih kotičih potaknili. Ne bi bil rad njih izdajavec; toraj nikar za moje ljubčike mrežarjem ne pravite! Lepo prosim. c

Iz Boštajna na Dol. 11. febr. —r— Redko prigodbo imam „Novícam" povedati. Mesca oktobra lanskega leta je napravil France Mirbl precej veliko apnéncoza apno žgati, ki se je potrebovalo za cesarske zidarije. Konec mesca novembra je bil apnjenik popolnoma sožgan. Preden pa je apničar živo oglje iz pečí vzel, je pritisnil v adventu hud mraz, in oglje je ostalo pod žganim apnom v peči. Ko je gosp. J. Dermel, kteri je po pogodbi imel apno cesarskemu zidarstvu izročiti, 9. dan t. m. vse apno iz pečí vzel, najde v nji še živo oglje, in berž vstane taka vročina, da vsi pričijoči so se čudili nad tem, da se je ogenj skozi cela dva mesca in 9 dní v peči ohranil.

Iz Ljubljane. Včeraj popoldne je bil pogreb visokočastitega in zavolj njegove izverstne vljudnosti mnogoljubljenega gospoda grofa Vuka Lichtenberga, c. k. komornika, odbranca krajnskih deželnih stanov, bivšega predsednika c. k. kmetijske družbe, nekdaj vlastnika grajšine šneperske, sedaj slapiške v Vipavi, ki je v 72. letu svoje starosti 13. t. m. za mertudom umerl.

Žalostne naznanjajo „Novice" svojim bravcem smert verlega domoljuba, ker ravno on je bil, ki je v imenu krajnske kmetijske družbe c. k. deželnemu poglavarstvu 4. marca 1842 pervo prošnjo predložil za dovoljenje njih izdajanja. Bil je rajni takrat predsednik kmetijske družbe, kteri je vodja bil od leta 1836 do 1849, tedaj skozi 12 let, in si marljivo prizadeval za prid družbe in blagor domovine svoje. — Bodi mu zemljica lahka!

Novičar iz raznih krajev.

Naj novejša cesarska postava od 7. t. m., veljavna zunaj lombarško-benečanskega kraljestva za vse dežele cesarstva, veleva, da po oklicu te postave izposojeni kovani dnar (klingende Münze) se ima, če si je upnik to izgovoril, v ravno tistem ali saj kakem drugem kovanem dnarji povračati in tudi obresti (činži) v takem dnarji odrajtovati; za vse druge plačila pa velja še postava od 2. junija leta 1848. Ta postava, s ktero je en del ravno omenjene postave od leta 1848 preklican, razodeva zaupanje, da bi se dnarstvene razmere med kovanim in papirnatim dnarjem utegnile kmali poravnati in da je potem takem mir skoraj gotov, ker bi drugač ministerstvo dnarstva ne bilo moglo svetovati k ti postavi. — Sliši se, da ima postava zavolj dedne nasledbe (ali zavolj erbšine) zemljišnih posestnikov kmalo oklicana biti; nje namen je zabraniti razkosevanje zemljiš brez konca in kraja. So sicer tam pa tam postave zoper tako presilno razdeljevanje zemljiš, pa so večidel malo pomagale, in tako je prišlo, da so nektere zemljiša v nekterih deželah tako majhne (na Tiroljskem so kmetije po 30 gold. vrednosti), da ne more družina na njih živeti. Sliši se, da po ti novi postavi bo smel le en dednik (en erb), namreč naj stareji sin, dedovati (erbati) kmetijo, ako ni že oče pri življenji jo kakemu drugemu svojih otrok namenil; naslednik kmetije bo imel dolžnost svojim sodednikom toliko plačati kakor je kmetija res vredna; ptuji dedniki smejo sicer kmetijo prodati, pa ne na kose razdeljeno, ampak celo. — C. k. ministerstvo nauka se namenja po vsih deželah cesarstva vpeljati šole za obertnike in rokodelce (Gewerbeschulen); v te šole bi hodili pomočniki (kseli) in pa učenci, pa nihče ne bo prisiljen; učili se bojo vsi nauki, kteri mladim rokodelcom tako rekoč glave bistrijo za vse znanosti, ktere bojo potrebovali v svojem rokodelstvu; stroške za te šole bi imele plačevati ces. kase, kase srenj in družb. — Nova železnica iz Dunaja v Linc in iz Linca v Salcburg je dovoljena. Ker se bo med Salcburgom in Monakovem gotovo tudi kmalo napravila železna cesta, ne bo deleč iz gornje Austrije na Parsko. — Kolikor bolj se čas bliža, da se ima zbor v Parizu začeti, toliko bolj je napeta radovednost, kaj bo sklenil. Čudno je, da so angležki časniki zlo jenjali od zbora govoriti, še bolj čudno pa je to, da Palmerstonov časnik „Post" je začel govoriti od odškodovanja Turčije zastran vojskinih stroškov, in da tudi tisti 30 let stari vojskini dolg, ki ga ima perzijanska vlada rusovski plačati, ima sedaj pobotan biti. Kolikor manj gotovege se pa zastran mirne sprave iz Angležkega sliši, toliko mirniši duh vladuje v Parizu; govorí se od lastnoročnih pisem, ki sta si jih rusovski in francozki car pisala; od cesarja Napoleona se pripoveduje, da je unidan rekel: „ako nam je resnično mar za mir, moramo rusovski vladi polajšati, ga z nami skleniti". Sliši se, da bo rusovska vlada v parižkem zboru terjala primerje skozi 4 mesce. Od pruske vlade se sliši, da noče proti temu v parižki zbor stopiti, da bi se mógla zavezati, da bi potem z zavezniki zoper Rusijo potegnila, ako bi se parižki zbor utegnil razdreti; in ker se ta vlada terdno tega vodila derží, bo gotovo overala sklepe frankobrodskega zaveznega zbora zastran austrijanskih predlogov. — Iz Krima pravijo novíce od 27. januarja, da Rusi skor neprenehoma streljajo in da nobena ladija si ni še upala priti v luko sevastopoljsko.

Národna pesem.

Sanjala je Vojsava kraljica,
Verla ljuba kralja od Epira,
Po imenu Ive Kastriota,
Sanjala je, u sanji vidila:

Da pozoja *) je rodila zlega,
Krila so mu Epir pokrivala.
K Carigradu glava dopirala,
Ki je žive Turke požirala.

Ko se tužna iz sna prebudila,
V telesu je dete zajokalo,
Solza mu je lice oblivala,
Ivanu je sanjo povedala.

Ko je Ivan ljubíco razumel,
Sanjo ji je lepo raztolmačil:
„Kar si ljuba u sanji vidila,
Da pozoja sí mi porodíla",

„Boš rodila verlega junaka,
Kteri bode caru zlo nagajal;
Da pa s krili Epir je pokrival,
Bode naše varoval kraljestvo;"

„Da je v tebi dete zaplakalo,
Gingavo bo nama odpeljano,
Za njim boš ti solze prelivala,
Ali se bo dete slobodilo".

Še ne mine nedeljica danov,
Rodila je Vojsava kraljica,
Lepo dete, poprej nevideno,
Znamenito poprej nerojeno.

Na čelu mu od krone znamenje,
Na roki pa od junaške sablje;
Čudila se epirska gospoda
Gledajoča po njemu znamenja.

Mati čini veliko veselje,
Svoj'ga sinka pošlje na kerščenje,
Lepo mu je ime postavila,
Lepo ime Jure dete mlado.

Kadar pa je dete ponaraslo,
Vojsavo je nezgoda zadela;
Arbanijo Turki porobijo,
Od Ivana dačo zahtevajo

In četiri u zastavo sine
Mati v cerno bila oblečena,
Od žalosti lase razpletala,
Bela lica solzami močila.

Da je komu poslušati bilo,
Kako cvili Jure dete mlado?
Mater svojo z ročicama gerli,
Solze toči materi govori:

„Ostan' z Bogom mila mati moja!
Vidiš li me, vidim li te kadaj,
Zahvaljujem ti za belo mleko,
S kterim si me mati oddojila."

Mati sina tužna kuševala,
Solze roneč mu je govorila:
„Pojdi z Bogom zlato dete moje,
Nepreverni svete vere svoje!"

(Dalje sledí.)

*) Pozoj, zmaj (lintvern).

Odgovorni vrednik: **Dr. Janez Bleiweis.** — Natiskar in založnik: **Jožef Blaznik.**